

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, -1.-2.ª

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes a n-es qui s'ho guany

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca-l'amo Andreu Alcover, Plassa del Palau, 2.

A Palma: Llibreria d'En Guasp, Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Bressa.—Llibreria d'Alemar y Fontdevila Brossa.

Parla En Revetjoli. Escoltau i oïren

Vestit-nou

Els-e n'haurem d'assetjar un an aqueys grans terroliers d'anticlericalitzos que segueixen erre que erre fent virollades, guitzeries, arrieses i barbaritats contra Deu i l'Esglesia i l'Espanya. Perque es molt curiós i molt instructiu que casi tots ets inemics de Deu i de l'Esglesia, per un cayre o altre mos resulten uns inemics i uns traydors d'Espanya, descarats, abominables, penjadors.

Assetjemlosho idò an aquest vestit-nou, que's resolrà ab un esplet de sardonayes, nesples, castanyes i serves que'ls-e fassen blaus i els ablaimesquin ses costelles an es grans poques-coses d'anticlericals.

I

Fan anques enrera

¿Sabeu aquells diputats lerrouxistes, En Santa-Cruz, En Barral, En Beltrán, que denunciaren a s'opinió pública i an es Govern com una veritat aquella canallença, aquella descaradíssima calúnnia que's lerrouxisme inventá contra s'Exèrcit espanyol suposant que's Tribunals Militars havien fets torturar es presos de Cullera, aquells abominables assassins des Jutge, Escrivá i Esgotzi de Sueca? Idò ara diuen aquells diputats lerrouxistes que no responen d'aquelles denúncies, ni'n volen cap responsabilitat. I aquells estrúmbols que denunciaren suposades tortures de presos an es tribunals de Bilbao, confessen que les varen sorprendre i les ho feren fer, i qu'ells no saben res de tals tortures.—Això son es revolucionaris espanyols, republicans i socialistes de tots pelatges: trequelades de mentiders, calumniadors, soyats de tota infamia i abominació contra Deu i contra la Patria. ¿Que Deu del cel los... toqui el cor i tornin tan bons al·lots com ara son xerecs i penjadors! Amèn!!!

II

Esclips y esclips entre republicans

El Ideal dissapte passat segueix omplint columnes i columnes contra's republicans lerrouxistes i socialistes, fentlos mil càrrecs pe's'actitut que guardaren en ses derrereres eleccions; i denuncia es socialistes an En Pau Iglesias com-e traydors, com-e falsos, i per anar de brasset ab sos lerrouxistes, ets inemics mortals d'En Pauetxo, i llavò pega unes quantes d'endana-des a s'*Obrer Balear* calificant es seu «llenguatge» de «rufanesco, propio solo de los golfillos de Madrid.»—Després confessa que's republicans están «oferint» «un espectacle denigrant», p'es seu «orgull», per «amor propi»,

p'es «convencionalisme personal que 'ls enrevolta» «a totes parts». I ja no du pus xorrestic es paperot republicà. ¡Pobres republicanetxos! ¡aqueixes eleccions derrereres les ha feta perdre sa búxola i es *Kirie-eleison!*

I llavò mos surt s'*Obrer Balear*, i comensa a repartir besucyt an es *republicans historics*, es de D. Jeroni Pou i companyia, tractantlos de «descarats» i «cínics» (desenfrenats), que «cada vot que tengueren» a ses derrereres eleccions «els-e costá lo manco dues pessetes», que «deuen an es monárquics, i a negú pus que an es monárquis ses (tres) actes que sauparen» a Ciutat, que son uns «falsos» i uns «traydor», uns «oficials» i «devots de «sa mentida». Després mos conta's paperot de s'aplec que feren dia 19 de novembre per explicar per quines cinc centes s'eren separats des republicans de D. Jeroni Pou i companyia, rompent sa célebre «conjunció». Es *company* Bauzá an aqueix aplec acusá es Comité que presideix D. Jeroni Pou de que's volia entendre ab sos monárquics en lo de ses eleccions per salvar es sou de 7000 pessetes que té un republicà des seus a s'Ajuntament, que, si no es D. Benet Pons, no sabem qui puga esser, i llavò per conservar i aglapir certes *collocacionetes*. Parlaren altres *company* pegant tots sa seua costerada an es *republicans historics*, fins que s'al-sá D. Lluís Martí i doná un mal encals an es diputat a Corts per Menorca Sr. Llanzó, republicà, i llavò an es diputats provincials, també per Menorca, igualment republicans, D. Jeroni Pou i un altre, posantlos a tots com un pedás brut, i acabá D. Lluís «admirant es triuf que's republicans conjuncionistes han conseguit dins tota Espanya». Quant es bon ver que D. Lluís sempre es estat molt *bromista!* pero francament no crèyem que hu fos tant, que, després d'una derrota tan ignominiosa com se'n han duyta es republicans de tot pelatge dins tota Espanya, encara D. Lluís tengués delit per ferhi broma.—Llavò l'emprèn es paperot socialista contra s'altre paperot republicà *El Ideal*, i n'hi dona de caluixos a l'uf.—I, per no esser manco, es *Comité* socialista de Marratxi, també alsa sa massota contra un escabotell de socialistes d'allà que sembla que se'n van des seu cap, en lloc d'esser xotets de cordeta des *Comité*, i els escomunica, donantlos per «traydors» i venuts an es conservadors i burguesos.

¿No es ver qu'es un espectacle molt entretengut veure com republicans i socialistes ells ab ells se destapen totes ses braguetes i mangarrufes i se diuen ses grans veritats, deixantse arrenyonats uns an ets altres?

¡Hala republicanetxos i socialistetxos seguin tan delitosa tasca!

III

¿E-hu sentiú, inemics de sa Relligió catòlica, que vos pensau que ja fa ses derrereres?

No son tot berbes es progresos que fa es catolicisme dins tot lo mon. An ets Estats Units, que fa un sigle eren tan clars es catòlics, a l'hora d'ara hi ha 1 Cardenal, 13 arquebisbes, 88 Bisbes, 13.204 esglesies i prop de 23 milions de catòlics. ¿E-hu sentiú, *company* de s'*Obrer Balear* i eseriguendoretxos de *El Ideal*, inemics rabiosos de sa Relligió Catòlica? Pero escoltau una mica més, i aborronauvos!

Sabeu sa República del Brasil? Idò allà, que sa primeria del sigle XIX una gran part d'ets habitants de ses poblacions menudes estaven sense batiar i casi no les havien predicat l'Evangelí, a l'hora d'ara ja hi ha 14.450.000 catòlics ab 18 Bisbes i més de 2000 sacerdots. ¿Que vos sembla, socialistetxos de l'engán?

Escoltau tot això altre: en el Canadà, que l'any 1800 era tot una Diócesi només ab 16.000 catòlics, avuy de catòlics n'hi ha 2.250.000 ab 9 Arquebisbes, 20 Bisbes, 5 Vicaris Apostòlics, 32 Seminaris, 3 Universitats, 28 Congregacions d'homos i 60 de dones.—A la Patagonia, aont e-hi ha 143.000 habitants, n'hi ha 127.700 de catòlics, i només e-hi ha Missoners de 1874 ensá.—I ¿que'n direm d'Àfrica? Avuy e-hi ha ja 73 Missions ab 600 Residencies, 3.294 esglesies, 16 Bisbes, 30 Vicaris Apostòlics, 23 Prefectes Apostòlics, 1.700 sacerdots, 1.660 escoles, 2.270 hospitals i 850.000 feels.—A Australia, que per coses des Govern anglès no hi pogueren predicar sa nostra santa Fe fins l'any 1818, e-hi ha ja 1.600.000 catòlics ab 1 Cardenal, 2 Arquebisbes i 14 Bisbes.—Dins s'Imperi del Japó hi ha actualment 60000 catòlics ab 1 Arquebisbe, 3 Bisbes i 40 sacerdots japonesos, i ademés 170 Missoners, 1130 relligiosos, 280 relligioses i 210 esglesies.—A Nova-Zelandia es catòlics son avuy 108.000 distribuïts en 85 parroquies, 285 esglesies, 1 Arquebisbe i 3 Bisbes.—A la Polinesia (Oceania) e-hi ha 57.227 catòlics ab 77 sacerdots, 413 relligiosos i 73 esglesies.—¿Que vos sembla republicanetxos i socialistetxos que vos figuran que's catolicisme ja fa ses derrereres?

IV

Quin raig d'infamies i de canallades!

S'amenassa des republicans, lerrouxistes i conjuncionistes, de que armarien sobre lo d'ets assassins republicans de Cullera una campanya contra Espanya a ses nacions estrangeres, se vé cumplint de sa manera més infame. Com ara fa dos anys, ab motiu des fusellament d'En Ferrer, i certs periòdics estrangers van escam-

pant contra Espanya ses mentides més ferestes i ses calumnies més horribles per presentarnos devant el mon com uns mostros de tota iniquitat.

Com-e mostra de ses coses que certs periòdics estrangers escriuen contra Espanya a impugnes des nostros republicans (jes grans patriotes!), vetassi uns quants d'escapolons d'un paperot de Viena *La Tribuna Popular* de s'altre diassa. Diu que's rebumboris republicans des setembre foren més grossos a sa provincia de Valencia pe'sa fam que hi patien es pagesos.—¡Quina mentidassa! I segueix mentint es gran canalla tot dient: «A la ciutat de Valencia están dins sa presó tots ets apuntats a societats obreres». «A Cullera han tancats tots es centres obrers i lliberals. Tots es qui son de societats republicanes i de centres republicans, están tancats dins sa presó, aont, per obligarlos a declarar-se culpables, els-e martirisen cruelment.... Els-e penjen p'es peus cap per avall, i posats aixi los amassolen ab garrots fins que perden es sentits i fins que's declaren culpables des crims que los atribueixen es seus botxins.... Es presos els-e duen an es cementeri, i allà devant tombes destapades, els-e fan ofertes d'enterrarlos de viu en viu.... Així martirisen pobres innocents. Pagesos innocents els-e treuen de la ciutat ab sos uys tapats per fusellarlos. Sa gent que va p'es carrer no gosen parlar fort. Es carrers de ses ciutats i poblacions d'importancia son plens de policia i qualsevol denuncia d'un *conservador* basta per posar presos ets homos... Es diaris espanyols callen. Sa Monarquia negra i sanguinosa des Borbons, abans de caure, vol fer veure qui es ella... Lo notable es que en ple sigle XX hajen trobat un demócrata, que no es altre qu'es gran polissó (bribón) d'En Canalejas, que s'adonda a fer d'escluu des botxins espanyols». Tot aquest raig d'infamies, de mentides i de calunnies horribles entaferra aqueix paperot de Viena contra es bon nom d'Espanya per posarnos com uns porcs devant tot Europa. ¡Tot això podem agrair an es nostros republicans! ells han demanat an es centres revolucionaris de París que fassen una campanya d'infamies i dignominies contra Espanya sobre ets assassins que's republicans de Cullera cometeren dia 18 de setembre, a fi de veure si conseguiran aixi salvar aquells assassins de s'acció des tribunals militars, que saben ells que no son bons de retgirar ab anònims ni amenasses i que apliquen la llei a quisvuya. Així se forma s'opinió pública d'Europa sobre Espanya: ab mentides i calumnies descarades, vertaders vomits i escrementos de canalles i noninguns. Així fan atmósfera contra Espanya, sa seua Patria, es republicans! ¡Quin enflay d'infamies!

V

Mentides i calumnies a bolic

En posa es paperet socialista de Ciutat contra's Pares Maristes de Manzanaraes, uns frares de Deu que's dediquen a ensenyar de lletgir i escriure an es pobres, i son estimats aontsevuya exercesquen es seu apostolat. Això basta per que tots ets anticlericals, com es socialistes, no les puguen veure ni'n puguen sentir parlar i, per assaciarse de sa rabia infernal que'ls-e tenen, les posen mil calumnies, suposantlos a tots uns bruts, uns porcs, uns corruptors de menors. Sa qüestió p'ets anticlericals es fer odiosos tals frares an ets uys des poble per que no'ls enviïn ets al·lots a ses escoles que dits frares tenen, suposant que tals escoles son xibijs de corrupció, pitjors que bordells. Idò bé, s'Obrer Balear dissapte fa totes aqueixes acusacioas contra tres Pares Maristes de Manzanaraes. ¿Ab quin fonament? Ab cap ni un ni mitx. ¿Quines proves en dona? Cap ni una ni mitja. Com s'Obrer Balear mos té acostumat a ferse eco de tota quanta ca-

lumnia i brutor se diga contra's Clero, Frares i Monjes i escampa contra tota veritat sa premsa anticlerical, per això creym que tot quant diu de dits Pares Maristes no es més qu'un bolic de mentides i calumnies, qu'es s'arma preferent des canalles anticlericals.

VI

De bréndoles, més que bréndoles!

¿Que no sabeu quinalas'havien passada p'es carabassot es grans polissions d'anticlericals francesos? Idò de fer tancar es Santuari de Lourdes, la santa Còva de Lourdes, per raó de higiene, de salubridat pública! Pero han trobada sabata de son peu. Son sortits a protestar 300 metges, entre'ls quals se'n conten 15 que son de sa Facultat de Medicina de París, 40 professors d'altres Facultats, 20 professors d'Escoles de Medicina, 130 metges i cirurgians d'hospitals i 80 antics alumnes interns d'ets hospitals de París. Això ha capturat aquells grans canalles d'anticlericals.

DE TOTES ERBES

Secció local

Dimegres vengué, per estar uns quants mesos a Manacor per motiu de salut, el P. Fr. Pau Conrado, dominic, d'Osca d'Aragó.

Sia benvengut.

S'está formant una nova Joventut conservadora ab elements de s'existent y altres de nous. E-hi trabayen ab molt d'entusiasme.

L'Audiencia ha anomenats, per formar part des Jutjat Municipal d'aquesta vila com adjunts, per aquest any qui vé aqueys: Miguel Alcover Muntaner, Antoni Puiggrós Pascual, Tomás Pascual Monjo, Antoni Mascaró Nadal, Jaume Pinya Fuster, Jusep Serra Company, Tomás Bosch i Soler, Antoni Marroig Vidal, Mateu Soler Gomila, Sebastiá Fons Amer, Juan Pareira Fornés y Felip Planes Riera.

Ses matanses van en raure, lo meteix que's sembrar. Ara que's temps es bo.

Es diumenges e-hi ha plassa de planters d'amel·lers. Se'n venen molts y bons, pero van carets.

Demá decapvespre a l'esglesia de St. Vicens Ferrer e-hi haurá exercici del Roser ab plática.

Diumenge passat a la parroquia se festa de S. Jusep.

Sa gent s'alegrá molt de veure posat, encara qu'interinament, part de l'antic retable de la capella veyá de St. Jusep.

Més carabassencades des republicanetxos de Sóller

Segueix sa carabassencada 15,* sobrc l'Inquisició, qu'aquells republicanetxos com e bons anticlericals no poren veure pintada, pero que no saben qu'era ni que deixava d'esser. Es grans tudosses maleeixen lo que ignoren.

§. 3.

Uynada d'aucell demunt tota s'historia de l'Inquisició Espanyola des que comensá fins que la llevaren definitivament es liberals l'any 1820.

Sa feyna que tengué tot d'una l'Inquisició, va esser contra's judai-

sants», això es, aquells hebreus «convertits» que's «deseconvertien», abandonant sa nostra Fe, i aquest era's crim que'ls-e feya mereixedors de càstic.

L'any 1485 l'Inquisició de Ciutat Reyat, perque tenia poc que fer ferm, la passen a Toledo, aont e-hi havia més judaisants que mosques; i eren tan forts de morro, que, haventhi ets Inquisidors publicat s'«edicta de gracia» donantlos 40 dies de temps per presentarse i sortirne francs, no se'n presenta cap, i componen de fer un alsament mentres sa processó del Corpus rodaria i matar ets Inquisidors i tot es Clero, apoderarse de la Seu, fers'hi forts, prendre la Ciutat, i no rendirse que no los llevassen el Sant Ofici. Sa justícia se'n tem, en pren una partida, en penja sis i an ets altres els imposa unes multes molt grosses destinantles a sa guerra contra's moros. Ets Inquisidors allarguen es «termini de gracia» 60 dies més i llavó 30.

Acabats aqueys terminis, comensen ses actuacions judicials; i fins l'any 1489 feren feyna per llare, logrant esveir el mal casi de rel, fent una partida d'«autes de Fe», aont «reconciliar» 3340 peneditis i relaxaren 250 «obstinats» o «relapses» an es Bras Civil, que los cremá casi tots (Garcia Rodrigo, II, 270-275; Cappa, 139).—L'Inquisició de Valladolid també va tenir feyna a l'uf ab sos «judaisants». Instruit procés contra sa memoria d'un tal D. Gonzal Aranda com-e «judaisant», es seu fíy D. Pere, Bisbe de Calahorra, s'hi posa p'es mitx, i logra que sa memoria des mort surta neta. Pero, acuat (delatat) el Bisbe meteix com-e «judaisant», presenta 101 testimonis ber justificarse. ¿Que me'n direu? Mil casi tots aquells testimonis declararen contra ell. Ets Inquisidors donea part an el Papa dia 14 de setembre de 1498 de lo que passa, i el Papa per consej des Cardenals priva'l Bisbe de totes ses dignidats i beneficis, el degrada, el redueix a s'Estat laycal i el fa tancar dins es Castell de Sant Angel (Roma), aont se passá tota la vida.

Conquistades definitivament ses illes Canaries l'any 1495, es judaisants portuguesos, moros i negres

idòlatres n'hi feyen de ses seues, dedicats an es comerç d'esclaus, que duyen a vendre llavo a Europa, malavetjant escampar ses seues falses creencies. L'Inquisidor General Fr. Diego de Deza l'any 1504 e-hi posaretgit establirhi la Inquisició, que aturá casi de tota lo d'ets esclaus i apostasies, i l'any 1534 quedá sense feyna fins a l'any 1557 (Garcia Rodrigo, II, 450-453).—A Córdoba es judaisants eren molts i poderosos. L'Inquisidor Lucero comensa a pitjarlos granat es tascó; sembla que feya llare. (Menendez-Pelayo, *Heterodoxos*, I, 637-8, i acudeixen a l'Inquisidor General contra ell, i les diu que li presentin proves contra l'Inquisidor Lucero i el processará. No n'hi presenten cap. Acudeixen an el Rey (Felip «Hermós») conseguint un decret favorable i que fassa renunciar l'Inquisidor General. Mort el Rey l'any 1506, entra a Inquisidor General el famosissim Fr. Gimenez de Cisneros, que somet l'Inquisidor Lucero an es judici d'una «Congregació Apostolica», composta de 4 Bisbes, 8 Conseyers de Castilla, 2 Conseyers d'Aragó, 2 de la Suprema Inquisició, 2 Inquisidors i un Oidor de Valladolid i 1 Abat. Aquest tribunal, oits En Lucero i es seus contraris, l'absolen a ell, pero el treuen d'Inquisidor, i des presos i encausats p'En Lucero, n'entreguen 50, per apostates, embuyosos i calumniadors, an es Bras Civil, que les condemna a mort (Cappa, 60-63).

Quant l'any 1487 s'organizó l'Inquisició de Mallorca baix de Fr. Torquemada, es nostros Jurats acudiren an el Rey contra's nou procediment inquisitorial, no contra s'institució des Tribunal; pero, com veren es bons resultats que donava, els agrada prou. Comensa aquí l'Inquisició reorganizada ses seues funcions l'any 1488, haventhi 260 «reconciliats», an-e qui pe'ses seues culpes d'herejia i apostasia posaren multes per valor de 10560 lliures (Tarrassa, *Anales del Reyno de Mallorca* II, any 1488). E-hi hagué diferents «autes de Fe» ets anys 1490, 1491, 1493, 1498, 1495, 1500; i segui haventhi casi ca d'any fins a 1515, sortinthi entre tots aqueys «autes de Fe» 432 penitenciatos i 87 «relaxats» an es «Bras Seglar», qu'n cremá 29 i doná volta de garrot a 58 (Quadrado, *Islas Baleares*, p. 313-17). Ab això quedaren esveits ets «heretges». Estigué llavo l'Inquisició 70 anys a celebrar cap «aute de Fe», i fins l'any 1675 no «relaxá» cap reu an es Bras Civil. Per lo meteix estigué 160 anys sense ocasionar cap sentència de mort. ¿Quin tribunal d'aquell temps ni de cap altra epoca ha estat 160 anys sense sentenciar a mort negú? Ja veurem més envant, si Deu ho vol, lo que feu després l'Inquisició de Mallorca.

Segueix l'Inquisició dins tota Espanya menant estrets «judaisants» i mahometisants, aclarintlos fort, fins qu'arribá s'horaj d'haverles d'haver ab sos protestants.

En Luter doná l'any 1517 es seu crit de rebel·lió contra'l Papa, posant en revolució religiosa tota Alemania i demes nacions veynades. Es seus partidaris, es «protestants» se volien aficar per tot, fins dins Espanya. Si l'Inquisició i es Govern no haguessen estat tan alerta, aturant qu'aquells mos escampassen llibres per dins Espanya, com provaren de ferho servintse de mil enginys, prou que's protestantisme se seria estés dins Espanya. Era tan gros i tan ferrest es foc que va calar En Luter dins Europa, que per forsa mos havia d'arribar qualque espira. Efectivament, mos n'arribaren unes quantes entre l'any 1550 i 1560. Devers l'any 1558 se descubrí un niu de protestants a Valladolid, Zamorra, Toro i Logroño; i no cregueu que fossen gent pobre ni qualsevol, sino senyors grossos, canonges, capellans, monjes, beates. Jahu crec

que les posen ses mans demunt, les convencen des seu crim d'herejia, i se fa un «aute de Fe» dia 21 de maig de 1559 i un altre dia 8 d'octubre des meteix any. An es primer sortiren 15 «reconciliats», condemnats a diferents penes corporals, i 15 «relaxats» an es Bras Civil, que'n cremá un i doná volta de garrot an ets altres. An es segón «aute» hi hagué 5 «reconciliats» i 12 «relaxats» an es Bras Civil, que'n cremá 2 i doná volta de garrot an ets altres. Entre's «relaxats», e-hi havia 5 capellans, 1 frare, 5 monjes, 2 beates, 2 missers, i casi tots ets altres eren nobles. Entre's «reconciliats» e-hi havia 3 monjes, una beata i ets altres casi tots nobles: Comanadors, fíys de Comtes i Marquesos, germans i parents de Bisbes. L'Inquisició no pegava només an es petits, sino arreu. Qui la feya, la pegava, fos es qui fos; per això era tan respectada i tan popular.

Ab aqueys dos «autes de Fe» es protestantisme romangué esveit i abolit dins aquelles ciutats i ses regions veynades.—An es meteix temps l'Inquisició trobá un altra niu de protestants devers Sevilla, i també casi tots eren nobles, frares i capellans. Agafats es reus i sustanciades ses causes, se fa un «aute de Fe» dia 24 de setembre de 1559 i un altre dia 22 de desembre des meteix any. An es primer sortiren 80 «penitenciatos» i 21 «relaxats» an es Bras Civil, que'n cremá 8 i doná volta de garrot an ets altres. An es segón sortiren 3 «reconciliats» i 14 «relaxats» an es Bras Civil, que los cremá tots per «impenitents». Entre's «relaxats» an aqueys dos «Autes» e-hi havia 5 capellans, 7 frares, 1 monja, 6 nobles, 1 metge, 1 Mestre d'escola. ¿E-hi veys com ni devant l'Inquisició «no hi havia tu ni vossa merce», sino que passava rasadora arreu.

Ab aqueys dos autes de Fe de Sevilla i es dos de Valladolid l'Inquisició captura's Protestantisme d'estendrerse dins Espanya. Ja no va esser pus un perill serio. En tots ets altres autes de Fe que's feren dins Espanya durant es sigle XVI, i es XVII i XVIII, ja només sortia qualque protestant, i encara casi sempre eren estranjers. Ab aqueys quatre autes de Fe l'Inquisició alliberá l'Espanya de sa partida de guerres que's protestants mogueren dins Alemania, Suissa, Paissos Baixos i França, aont per cada «relaxat» an es Bras Civil d'Espanya e-hi hagué milenars de morts. ¿Quants de milenars de vides no salvá l'Inquisició ab aquells quatre autes de Fe?

Per que vegeu més i més lo qu'era l'Inquisició, heu de sebre que ses declaracions d'aquells protestants de Valladolid comprometeren Fr. Bartomeu Carranza, teòlec des Concili de Trento, predicador del rey En Felip II i Arquebisbe de Toledo, resultant sospitós de protestantisme. L'Inquisició el posa pres l'any 1559; sa causa s'envitricollá de mala manera, i el papa Pio V la avocá an es seu Tribunal; i l'Inquisició espanyola no tengué altre remey l'any 1566 qu'enviá s'Arquebisbe a Roma, aont una Congregació Pontificia segui sa causa, i la sentenciá l'any 1576 el papa Gregori XIII, declarant que s'Arquebisbe de Toledo, Fr. Carranza era fortament sospitós d'herejia; i li feren abjurar 16 proposicions tretes des seus escrits. Ell sa someté a tot, morint a Roma dia 2 de maig de 1576 (*Heterodoxos*, II, 362-411).

Posada l'Inquisició per castigar s'herejia i s'apostasia, per mataries de rel, havia de castigar tot lo que duya an aqueys crims: sa superstició i sa bruixeria. En Barrufet an aquells que no pot decantar de sa Fe, malavetja ferlos creure coses que no son ereguedores (superstició); i an aquells que no pot decantarlos de ses prácticques de piedat, malavetja ferlosne prendre d'altres que ab apariencies piadoses

incloquen brutícia i bestieses per llarc (*iluminisme*). Per això donaren prou que fer a l'Inquisició es *bruixots i iluminats*, plagues que an es sigles XVI i XVII s'enmaleiren fort i feren maig per llarc.—Ets *iluminats*, nissaga de *budhistes* de l'Índia i des *Gnostics*, professaven una mística bordissenca que feya consistir sa perfecció última i suprema en sa contemplació pura de Deu, aont s'ánima, abisantse dins s'Essència infinita, perdía sa seua pròpia individualitat i deixava d'esser responsable d'ets seus actes perquè tot e-hu'via entregat a Deu; i a-les-hores ja no hi havia res que l'embrutàs; i qualsevol cosa fés, fins i tot ses accions més lleuges, ses obcenidats més nefandes no eren pecats, sino accions innocents. Figurau lo qu'havia de resultar de tals doctrines posades en pràctica!—L'Inquisició trobà nius i xibius d'*iluminats* a Toledo l'any 1529, a Córdoba l'any 1544, a Sevilla l'any 1563, a Llerena l'any 1574. Es de Llerena eren vertaderes guardes de bisties, pitjors que porcs, someres i cavalls. No es possible contar ses seues abominacions sense embrutarse. Un des més gats va esser un capellà, Mn. Francesc Mendez: dirigia una casa de beates; durant sa missa se posava a bramar i a fer visatges. E-hi va haver dia fer durar sa missa 23 hores, i ets oyents aguantaren. A la fi va fer a sebre que dia 20 de juliol de 1616 se moriria anantse'n cap dret al cel. Feu testament, i deixava's dons de l'Esperit Sant a ses seues devotes. Encapirronat en so morir-se es dia qu'havia dit, només prenia una mica de peix i un tassó d'aygo es vespres. Arribà que tastanetjava. Se despedí des seus devots i devotes, fent un escàndol de plors, prometent que darrera ell en vendria un altre de més sant encara. Arribat es dia que s'havia de fer s'esclafit, que s'havia de morir, comensa sa missa a les quatre de sa dematinada, i allà diu qui diu missa, pero la mort no compareixia. Bé'l polsava un metge, bé esperaven es seus que hi acabaria ets alens; pero va esser el dimoni per no morir-se, i hagué d'acabar sa missa viu, a ses 23 hores d'haverla comensada. Quin perhoc va esser allo p'es seus devots i devotes! L'Inquisició a la fi li posà ses mans demunt, i morí dins sa presó.—L'Inquisició an ets *iluminats* no no'ls-e *relacava* casi mai an es Bras Civil; ordinariament les feya donar assots, presó, penitències i dijunis a balquena (*Heterodoxos*, II, 521-585).

Es moros convertits qui's *desconvertien* no donaren gayre que fer a l'Inquisició, que los tractava ab gran benignitat, tenint en conte que a molts d'ells les havien batiats casi per forsa, després de sa conquesta de Granada i de ses *Germanies de Valencia*. Feya ets uys grossos ab aquella pobre gent, inimiga mortal d'Espanya. An es des Reyne de Valencia l'Inquisició els-e destapà conjuracions que preparaven ab França, ab sos sarraïns d'Alger, ab el Gran Turk per introduir tals inimics dins Espanya. Així com s'arribaren a posar ses coses, era inevitable se treta d'ets *emmoriscats* d'Espanya, que manà el rey En Felip III l'any 1610; no's poria passar per altre vent. Es mal va esser que no los tregués En Felip II o En Carles V. Aquells *emmoriscats* (*moriscos*) eren una pesa que no poria soldar ab Espanya. Tot es temps que hi posaren per soldarho, va esser perdut.

Ses *bruixerries* etsises i arts màgiques hagueren d'ocupar s'atenció d'ets Inquisidors. Ja fa molts de sigles que's qui no creuen ab sos miracles que fa Deu, creuen ab sos embuys i farses de Satanás i ab això que diuen *bruixerries* i magia. No's pot negar que'l dimoni qualche pic e-hi ha pres part ab aquestes coses; per negarho es precis destruir s'autoritat de s'historia; pero també s'ha de regonèixer

que ses *bruixerries* casi sempre no eren més qu'embuys i farses de gent polissona. Quant vengué el Bon Jesús an el mon, sa magia dominava per tot arreu; es cristianisme li feu guerra a mort, i apoc-poc anava sempre esventint. Arribà a tan poca cosa, que durants'edat-mitjadins es cos des Dret Canonic no's troben lleys contra sa bruixeria. Ab so renaixement de ses lletres paganes an es sigles XV i XVI sa bruixeria va créixer horrorosament, i l'Esglesia i s'Estat se'n hagueren de preocupar ben seriament, perquè, preszindint de si era ver que'l dimoni prenia o deixava de prendre part ab aquelles coses, es fet era que bruixes i bruixots creyen qu'era ver o hu figuraven, i adoraven Satanás, i decantaven de Deu la gent, lo qual era un crim no imaginari, sino real. I en cometien realment molts d'altres de crims horribles: mataven nins i persones grans, les bollien i les se menjaven o en feyen untos per volar o altres remeys per fer etsisos i bruixerries. Escorxaven nins i demunt ses pells trassaven signes màgics per curar ab allo certes malalties, per aturar de tornar veys i per altres barbaritats consemblants. Per fer mal an es seus contraris, los mataven es bestiar o los tudaven es sembrats i ets abres i los donaven *mal-bossi*, qu'eren casi sempre substancies verinoses qu'atacaven s'imaginació i es nirvis, produint varies malalties ferestes. Sa lley civil de totes ses nacions considerava bruixes i bruixots com-e criminals vulgars, com e-hu eren realment, i sa pena que sa lley civil les senyalava, era sa de foc; los cremaven. E-hi havia molta de cosa imaginaria en lo de bruixes i bruixots, pero aquella partida de crims que cometien eren ben reals, massa reals, desgraciadament. Per aqueys crims era que loscastigaven.

E-hi ha que dir qu'Espanya, degut a l'Inquisició, va esser es país d'Europa aont se bruixeria arrelà manco, precisament perquè ets espanyols tenien una Fe molt viva. I hi ha que dir ademés que sa nostra Inquisició va esser es tribunal més benigne ab sos bruixots. Que's registren ets *autes de Fe* que celebrà, i casi may se veu que n'entregàs cap an es Bras Civil. L'Inquisició aragonesa en vint anys, desde 1484 fins a 1504, només n'hi entrehà 5. S'*aute de Fe* més famós contra bruixots de tota Espanya fone es de Logroño de l'any 1610. ¿Sabeu idò quants n'entregaren an es Bras Civil? Idò II; i quina gent eren ells? Lladres, seductors, assassins. Un d'ells confessà qu'havia bollit un fity seu i el s'havien menjat una partida de bruixes i bruixots. An aqueys xibius que tenien, feyen tantes de brutors i lletjures, que dir qu'eren com-e bisties, es fer una injuria a ses besties.— Ara direm just dos mots sobre sa manera com eren castigats es bruixots fora d'Espanya p'es tribunals civils. La primeria des sigle XVII a Navarra francesa un Magistrat de Burdeus en feu matar 70 ab un aixec; un altre Magistrat, també de Burdeus, arribà a Conseyer d'Estat per haverne fets cremar 500; un Conseyer des Ducat de Lorena, Nicolau Remi, deixà escrit que n'havia condemnats a mort 900; a Ginebra l'any 1515 en mataren 500 dins tres mesos; a sa diòcesi de Como, més amunt de Milán, dins un any en mataren 1000. Es protestants d'Alemania i es d'Inglaterra los cremaven a centenars.—Idò bé, l'Inquisició espanyola, que la pinten tan sanguinaria, en lloc de matarlos, qu'era lo que feyen a ses altres nacions, els-e donava assots, els enviava a galeres (a remar an es bastiments i vaixells de guerra del Rey), els-e tancava dins convents, els-e feya dijunar per llarc i els imposava altres penitències més o manco feixugues segons s'era mester, pero casi may casi may

els entregava an es Bras Civil per que'ls aplicà la lley que los condanava a mort de foc, lley que no l'havia posada l'Esglesia, sino s'Estat. Així conseguí l'Inquisició qu'Espanya fos sa nació manco supersticiosa i que assí sa bruixeria a ultims des sigle XVII fos ja una cosa passada i que ja només pertencia a s'historia (*Heterodoxos*, I, 235, 570; Garcia Rodrigo, II, 201, 345, 441; *Heterodoxos*, II, 646-70; *Dictionnaire des Superstitions* de Migne, 3.ª Biblioteca Teologica).

Com sa cosa s'es allargada més que no creyem, haurem de suspendre sa *Uyada d'aucell* sobre s'historia de l'Inquisició i deixar lo que hi manca, per dissapte qui vé, si Deu ho vol i Maria.

I ara posarem punt demanant an es republicanetxos de Sóller que hi diuen a totes aqueixes coses que re-treym de l'Inquisició. Veyam si son capaços de desfermosne cap, de desmentirmosne cap. Vaja, republicanetxos de Sóller, badau boca per un gust, provaheu de posarhi sa vostra dita. Vaja, treys s'estam qualche pic per esbucarnos; demostraun qualche dia es vostros fondos coneixements històrics per fer quedar malament aquest dimoni d'AURORA que tant vos petxuca. Vaja, grans banastres de republicanetxos de Sóller, sortiu a's mitx a defensarvos. ¿Com no guayta gens aquell valent de N'Ad-sum? ¿Com no treu gens es nas aquell escarrufador Ozones? Aquí vos espera a tot plegats aqueixa AURETXXA manacorina! Vos mena a tots plegats tan poca por com a un..... mosquit! Sapigauho.

Sa lápida des Jutje, Escrivá i Esgotzi de Sueca.

Avuy fa vuyt dies, dia 25 de novembre, e-hi va haver a l'Audiencia de Balears sa solemmissima funció de destapar sa lápida posada a sa sala 2.ª de dita Audiencia per honrar la bona memoria del Sr. D. Jaume Lopez de Rueda, D. Ferrán Tomás i Pastor i D. Antoni Dolz i Garcia, Jutje, Escrivá i Esgotzi respectivament de Sueca, que's republicans revolucionats dia 18 de setembre assassinaren de sa manera més horrible a Cullera. E-hi assistí lo més granat de Ciutat. Presidial President de l'Audiencia, que tenia an es seu costat a cada banda el Bisbe, es Capità General, Es Governador, es Balde de Ciutat, es Comandant de Marina, es Delegat d'Hisenda, es Fiscal de Sa Majestat; i hi havia també tots es Magistrats, Jutjes, Escrivans, Degans des Collegis de Notaris, Missers, Procuradors, Presidents d'Academies, Directors de s'Institut i Escoles Superiors, Representacions des Capítol de Canonges, Cambra de Comerç, diferents Cossos de Guarnició, Correus, Duanes i Telegrafs i molta d'altra gent grossa. El Sr. President de l'Audiencia va recordar s'heroisme d'aquells dignissims funcionaris judicials de Sueca, martirs des compliment des seu dever i víctimes des tigres i panteres revolucionaris. Protestà d'aquells fets vandàlics i criminals de Cullera i de sa campanya de difamació que certs elements (es republicans) han empresa per deshonrar s'Autoritat, es Tribunals Militars i la Patria ab calumnies ses més infamioses.

El Sr. President de l'Audiencia pregà a l'Il·lm. i Rdm. Sr. Bisbe que parlàs en nom de l'Esglesia; i el Bisbe parlà ben clar i llampant de lo horrible i seuvatge d'aquells assassins de Cullera, fent notar que son molts, pero molts es complicats ab aquells crims; que n'hi ha ben molts que'n son responsables, directa i indirectament, d'aprop i de lluny, de que's mal s'es-camp per tot arreu i s'afic i arrel dins ets enteniments i dins es cors, i venga llavó s'esplet de crims que aborronen i fan fer uy a tot. «Es neces-

sari, va dir, esser locos firmadors per sostenir que son permeses i inofensives aqueixes continues inyeccions virulentes (ses idees de violències i crims revolucionaris) dins es cervells i dins es cors de tants de desgraciats germans nostros. I com sa locura té casi sempre refinaments de crueldat, sols així s'explica que engrunin ses mans qu'executaren es crim i coronin de llorer es caps que'l dictaren»....

«Que de vegades se será escarrufada d'ira sa justícia humana, asseguda an aqueixes estrades, veentse aturada de porer capturar es vertaders criminals, que, escápols de tota acció coercitiva, feren d'un mala nat un instrument responsable de sa seva dolència».... I seguí dient el Bisbe: «¡Jaume Lopez de Rueda! ¡Ferrán Tomás Pastor! ¡Antoni Dolz Garcia! víctimes immolades pe'sa ¡Revolució! No solament vos sobreviu i es venerada sa vostra memoria, sino que s'heroisme ab que sucumbireu p'es compliment des dever, suscita i encèn es sentiment de justícia que no's pot esveir may dins s'ánima humana. Parlant en nom d'una Religió de pau que mira i convida sempre a's immortalitat, no puc desitjar per vostros que ja'n deveu gaudir, vindictes d'un dia que sols refán superficialment s'orde violat, sense arribar may an es restabliment perfet de s'armonia que Deu posà dins s'homo i dins sa societat. Dia vendrà que sa vindicta completa i absoluta se realitzarà i se consumarà, sense que romanga gens amagada cap responsabilitat ni sense venjansa s'ombra des delictes. Sa justícia no será aquell dia una aspiració indecisa i vaga, ni s'judici una fútil discusió ni sa sentència un acte revocable».

Aqueys conceptes tan alts, tan severs, tan vers del Sr. Bisbe causaren fonda sensació a tot aquell públic selectíssim.—Després parlaren l'Exm. D. Jusep Sociés i Gradolí en nom del Col·legi de Missers i l'Exm. Sr. Capità General en nom de l'Exercit, s'adheriren an aquell solemmissim homenatge, protestant d'ets assassins revolucionaris de Cullera i de sa campanya calumniosa contra's honorabilitat des Tribunals Militars promoguda p'es republicans de tots pelatges. A les-hores el Sr. President de l'Audiencia destapà sa lápida, que du sa següent inscripció: «A la memoria de D. Jacobo Lopez de Rueda, Juez de Sueca i de sus auxiliares judiciales muertos alevosamente en Cullera, víctimas del sagrado cumplimiento de su deber, el dia 18 de setiembre de 1911.»

En Juanet i es cavallet conseyer¹

Això era un pare que tenia tres fiys: En Miquel, En Biel i En Juan.

Com no tenien aont caure morts, son pare se'n anava a robar feixos de llenya, els-e venia, i d'allò menjaven, es a dir, pegaven qualche roec, perquè ja's sap que lo robat no fa profit.

Aquell homo solia anar a robar sa llenya dins una garriga molt gran, qu'estava com abandonada.

Un dia es senyor d'aquella garriga, qu'era un gigant, el me troba; i ja li anava a posar ses mans demunt per durlo-se a sa boca i enviarlo-se, pero aquell malmat se posà a dir ab un bon plors:

—¡Senyor gigant, compatiuvos d'un pobre pare de familia! Si vos rop sa llenya, es per donar pa a tres fiyons que tenim, que tots tres caben devall un garbell. Me demanaven pa, i jo no tenc d'ont donarlesne, si no venc aquí a fer un feixet per durlo a vendre, i ab lo que me'n donen, dur recapte a sa casa!

Aquell gigant va tenir bon cor, i diu an aquell homo:

—No res, quedau perdonat, i d'avuy endevant duysvosne tota sa llenya que volgueu, mentres siga per omplir

¹ La'm contà un tal Juan Cabo de So'n Serveira, missatge de ca-nostre.

aqueixes boques buydes que deys que teniu a ca-vostra.

Es gigant seguí dient:

—Escoltau, i quants d'anys corre s'al·lot major que teniu?

—Dotze anys, senyor gigant! diu aquell homo.

—No res, diu es gigant. Ja'l me menareu, i me farà de criat.

—Prou que le hi manaré, diu aquell homo, i així n'hauré de mantenir un manco.

Lo endemà mena s'al·lot major, En Miquel, a sa garriga; passa's gigant, le hi entrega, i es gigant ab s'al·lotó cap a ca-seua qu'era un grandió castell dalt un turó ben aguyonat.

—Mira! li diu es gigant an En Miquel, aquí dins has d'estar, i has d'esser es meu criat, ab so ben intès que no has de fer més que just lo que jo't comanaré!

Li mostra totes ses sales, cambres i auberjors d'aquell castell, li entrega ses claus de per tot, i li diu:

—Pots obrir i tancar per tot, fora en aqueixes tres cambres!

I les hi mostrá, senyalantli ses claus que hi obríen.

—Jas aquest anell d'or! li diu, posantlehi a un dit de sa man dreta. Ab aquest anell coneixeré si has fet o deixat de fer lo que jo t'hauré comanar.

Peguen un roec, i se'n van a jeure.

Lo endemà dematinet es gigant se'n va a córrer la gandayna, i román En Miquel tot sol dins aquell castellarro; tresca per totes ses sales, cambres i auberjors, i a la fi s'asseu devant ses tres cambres que's gigant l'havia privat d'obrirles i d'entrarhi.

—Pero ¿que diantre hi deu tenir es gigant dins aqueixes tres cambres? deya En Miquel.

I eren ferestes ses ganes que li venien de mirar que hi havia dins aquelles tres ditxoses cambres, fins que no pogué pus, i ra-rac obri sa primera, i hi troba un cavall, fermat a una gripia, menja qui menja carn. Tanca tot d'una, i obri sa segona cambra; i hi troba una serp que menjava paya, una serp com un espigó d'arada. Torna tancar tot d'una, i obri sa tercera cambra, i la troba ab ses pares totes endomassades d'al·lots estregolats, penjats per una cama, degota qui degota sanc viva, que queya dins una canaleta que hi havia per tot lo redó. Tant s'hi arrambá a un d'aquells al·lots, qu'una gota de sanc li cau demunt s'anell, i li torna negre com un carbó.

Quin esglay se'n dugué En Miquel com se'n va témer! Ja es partit a fregar s'anell, frega qui frega, per veure si li tornaria's color d'or; pero cal com més el fregava, més negre tornava.

Es vespre arriba's gigant; crida En Miquel, li mira s'anell, le hi veu com un carbó de negre, i li diu:

—¡Ah gran polissó! ja m'has ubertes aquelles cambres! ¡Ja no me'n farás altra!

Li pega grapada i torsuda de coll, l'estregola, i el se'n du a penjar per una cama dins sa cambra que feya tres, ab sos altres que ja hi tenia.

Des cap de mesos torna trobar aquell homo per dins sa garriga, que replegava's feix de costum, i ja li demana aquell:

—Senyor gigant, ¿i s'al·lotó que tal? ¿que tan-meteix vos serveix gens gens?

—Prou! prou! diu es gigant. Lo que hi ha, que s'altra diassa passá una germana meua, i se'n enamorá, i el se'n mená per criadet d'ella. De manera que me poríeu menar es segón, i ompliria's buyt des major.

—Demá meteix sereu servit, diu aquell homo.

Lo endemà es gigant e-hi compareix, i aquell homo hi va esser ab s'altre fí, En Bielet; el posa en mans des gigant, que se'n mena s'al·lotó an es castell, li mostra totes ses sales, cambres i auberjors, i li entrega ses claus de per tot, dientli:

—Per tot pots obrir i tancar, fora en aqueixes tres cambres (i les hi mostra). Prou que hu sebré si hi has ubert ab aquest anell d'or que't don i has de dur posat sempre.

Li dona s'anell d'or i le hi posa a un dit de sa má.

Peguen un roec i se'n van a jeure.

Lo endemà es gigant se'n va a córrer la gandayna.

En Bielet tresca totes ses sales, cambres i auberjors. A la fise planta devant aquelles tres cambres, ab unes ganes rabioses que li envestien d'entrarhi, fins que no pogué pus, i ra-rac obri sa primera cambra; m'hi afina's cavall que menjava carn i torna tancar tot d'una. Obri sa segona cambra, i m'hi afina se serpetota qui menjava paya. Torna tancar a l'acte; i obri sa cambra qui feya tres, i la me troba ab ses parets encortinades d'al·lots penjats per una cama, i m'hi afina En Miquel, es seu germá, qu'encara degotava sanc a la vela. Tant s'hi acostá En Bielet que li boteix una mica de sanc demunt s'anell d'or, i a l'acte li torna negre com un carbó.

Com En Bielet se'n tem, ja es partit frega qui frega s'anell d'or com un rabiós per veure si'l faria tornar groc; pero com més anava, més negre li tornava.

Ab això se fa's vespre, s'entrega's gigant, crida En Bielet, li mira s'anell; i com le hi veu tan negre, ja diu:

—¡Ah gran polissó! ¡massa que hu veig que m'has ubertes ses tres cambres que't vaig dir que no les poríes obrir! Sobre tot, ¡ja no me'n farás altra!

Li pega grapada i torsuda de coll, i l'estregola a l'acte. El du a penjar per una cama devora En Miquel dins aquella cambra, la tanca, i ja no se'n resá pus d'aquell gran beneyt d'En Bielet.

Des cap de mesos's gigant trobá aquell homo, que feya's feixet de costum i que li digué:

—¡O senyor Gigant! ¿i que sou vos?

—Es meteix, diu es gigant.

—Escoltau, diu aquell homo, ¿i que tan meteix vos fa gens de servici aquell al·lotó.

—¡Ja hu crec! diu es gigant. Lo que hi ha, que s'altra diassa vengué una germana meua, i se'n enamorá i el se'n mená per criadet d'ella. Així es que si'm menáveu es menut vostro, me faríeu ben content.

—Idò demá meteix el vos menaré, diu aquell.

I hu va fer tenir ver. Lo endemà compareix an aquella garriga ab En Juanet, que feya un cap més viu qu'una centella.

Es gigant al punt s'hi entrega, i li vengué de-nou ferm aquell al·lotó tan tenre i tan desxonit.

El se'n mena an es seu castell, li mostra totes ses sales, cambres i auberjors, i li entrega ses claus de per tot, dientli:

—Mira pots obrir per tot fora an aquelles tres cambres que no t'he ubertes. Sebré si hi ets entrat ab aquest anell d'or qu'has de dur sempre posat a un dit de sa má.

I a's temps que li deya això, se'n treu un d'anell d'or, i el posa a un dit de sa man dreta d'En Juanet.

Peguen un roegat, i se'n van a jeure.

Lo endemà demati es gigant s'espitxa a córrer la gandayna fins a's vespre.

En Juanet ja es partit a trescar sales, cambres i auberjors, per sebrehi bé ses tresques a un cas de casos; pero li succeí lo que an ets altres dos germans, que li entraren unes ganes rabioses de mirar que hi tenia's gigant dins aquelles cambres, fins que no pogué pus, i ra-rac! ja ha uberta sa primera.

I quina, diríeu que la fa abans de posar peu dins aquella cambra? Idò se treu s'anell d'or, el s'estoja ben estajat, i llavó entra dins sa cambra. E-hi troba's cavall que menjava carn. I ¿que fa ell? Tanca tot d'una, i obri sa segona cambra, i m'hi troba sa serp que menjava paya.

—Això no pot esser, s'esclama En Juanet. ¿Qui ha vist may un cavall menjar carn i una serp paya?

I ja m'agafa sa serp i la tragina a sa cambra des cavall, i an es cavall el passa a sa cambra de sa serp, i així's cavall pogué menjar paya i sa serp carn.

Sa serp, tota agrada, diu an En Juanet:

—¡Ja m'hi has feta ben contenta ab so mudarme de cambra i de past! En veure't ben estret, acudeix a mi, i te treure't de dins es sanc, per enfangat qu'estigues.

I es cavall pe' sa seua banda també li digué an En Juanet:

—Si qu'es gros es favor que m'has fet ab so mudarme de cambra i de past! ¡A un cavall no li vengueu ab carn! ¡Paya! ¡paya! es qu'hem mester, i qualque morrió de faves i civadal! ¡Sobre tot, Juanet! ¡en veure't estret de tot, vina aquí dins; i, si no t'obr un portell, que'm tirin d'una passa!

En Juanet, tot xelest, tanca aquella cambra, i obri sa que feya tres, i la me troba tota encortinada d'al·lots penjats per una cama, degotant sanc dins aquella canaleta que hi havia per tot lo redó. Com e-hi afina's dos germanets seus, En Miquel i En Bielet, vos assegur que badá ets uys, pero de tot.

—¿Que farem digué ell. ¿Que será cosa que també'm penjim a mi? ¡Ja hi puc anar ben uys espolsats, si no vuy que'n fassen un penjeroy de sa meua còrpora!

Com s'estornell no duya s'anell d'or a sa má, sino ben estajat dins una butxaca, cap gota le hi pogué benei, i per això no li torná negre.

Surt d'allá dins, i roda clau, i allá pense 'pui pensa com s'ho faria per treure aquells germanets seus, i donarlos terra sagrada.

(seguirà)

JORDI DES RECÓ

Lo de ses oposicions a Notaries

Aquell decret des Ministeri de Gracia i Justicia de 28 de juny darrer sobre centralisar a Madrit ses oposicions a Notaries de tot Espanya, troba una gran oposició, no sols a Mallorca, sino també a Valencia a Navarra a ses provincies Vascongades i sobre tot a Catalunya, i fins devers Aragó gracies a Deu. Totes aqueixes grans regions volen que ses oposicions a Notaries no's fassen a Madrit, sino devant es Col·legis Notarials de cada regió, a fi de que tothom tenga facilitat de ferne d'oposicions i que no sia just una cosa d'ets estornells que capllevan devers Madrit.

A Barcelona s'altre diumenge an es teatre Sala-Imperi e-hi va haver un aplec importantíssim sobre això. Era cosa d'ets estudiants de Lleys, i hi acudí una gentada grossa, parlanthi, entre altres oradors i ab gran eloquencia, es diputats nacionalistes En Massó i Garriga, En J. Carner, N'Ildefons Sunyol, En J. Ventosa i Calvell i altres. Presidia el notable juriconsult, honor del For barceloní, En Guillem M. de Brocá. Ses conclusions que va proclamar s'aplec foren dues: 1.ª sa derogació des Royal Decret de 28 de juny que centralisa ses oposicions notarials a Madrit, i que s'observi feelment sa Lley des Notariat de 1862; i 2.ª defensar a tota ultransa es dret catalá, fentlo respectar i no permetre may per may que l'escapsin ni l'arreconin.—Parlaren molt fort ets oradors i sa graa gentada que hi era anada a sentirlos, los aplaudia ab un entusiasme fora mida.

An es monárquics de Manacor.

¡Així meteix la mos fereu grossa an aquestes eleccions passades de deixar sortir un Retgidor socialista i un republicá, sortint només tres «conservadors» per cinc liberals! Si en realitat es republicans i socialistes tenien vots abastrment per treure aqueys dos Retgidors, si realment tenien més vots que's conservadors i liberals, greu mos sabria que se'n haguessen de dur aqueixes dues «actes», pero mos hi resignariem devant sa forsa des número. ¡Ara no es aquest es nostre cas; no es ver que, anant a votar tots es monárquics de Manacor i votant així com pertoca, racionalment,—es republicans i socialistes poguessen treure dos Retgidors; es monárquics les contrapassarien de molt ab vots. ¿Per que no hu

han fet es monárquics? Per desorientació, per falta d'instint de conservació: uns ab s'idea estranya i endefensible de favorir sempre republicans i socialistes, per tenirlos contents, per servirse'n p'es seus fins i efectes, per fins innobles; i ets altres per peresa, per mala cura, per bobianeria, per falta de sentit comú. Aquells son alguns «liberals» que duen la voga des partit; ets altres son moltíssims de «consevadors», que no's volen prendre sa molestia de fer «composició de lloc», de considerar zont se troben i aont les poren dur ses circumstancies, si no están alerta i no baden bé ets uys. Sa táctica d'estar aficats dins ca-seua i no voler sebre res de política, seria una gran cosa si tothom «s'aficás» també «dins ca-seua», i negú nat del mon volgués sebre res de res. Pero com no es així, resulta que s'aficarse dins ca-seua es deixar que's fassen amos de ses mel·les es qui no convé que s'hi fassen, per porer viure tothom bé i honestament, ab sana pau, i així com Deu mana.—¡Monárquics de Manacor, heu badat una mica massal! Teniu dins s'Ajuntament dos republicans i dos socialistes, això es, quatre Retgidors afiliats a partits revolucionaris, inímics (aqueys partits) de Deu d'Espanya, de s'orde i de tota cosa bona. Personalment aqueys quatre Retgidors serán tan conforme com volguen, imos mereixen tots es respectes; ara, es seus partits, baix de s'acció dels quals están aqueys quatre Regidors, mereixen sa nostra condemna i avorrimeut com inímics que son de Deu, de sa Relligió, d'Espanya, de s'orde i de tota cosa bona.

M. I. Sr. D. Juan Garau i Vila, pre. Canonge de la Seu de Mallorca.

Si, aquell estimadíssim amic nostre, homo de gran talent i de cor i de virtuts més grans encara, meritíssim de l'Esglesia de Deu, esperansa i honor de l'Esglesia de Mallorca, Catedratic de Teologia des Seminari desde l'any 1902, Fiscal Esglesiástic des de 1903, Canonge de la Seu de Mallorca per oposicions que va fer brillantíssimament dins es mes d'agost darrer i que prengué possessori de sa Canongia dia 7 d'octubre, encara no fa dos messos, dijous d'aquesta setmana sa dematinada entregá l'anima a Deu, sense que negú es vespre abans li hagués notada cap malaltia ni s'hagués ell queixat de res, pero de res devant negú que sapiguem. Veent que no s'aixicava a s'hora de costum, l'anaren cridar i el trobaren mort dins es llit, just com si dormís, sense res de tapament gens descarabut. ¡Quina perdua més grossa per l'Esglesia de Mallorca, per la seua pobre familia, per tots es seus amics, que hu eren tots es qui'l coneixien! LA AURORA pert un des seus primers protectors. ¡Que'l Bon Jesús l'haja trobat en estament de gracia; i, si encara estigués entretengut an el Purgatori, que'l trega el Bon Jesús, i l'admeti a l'etern descans de la Santa Gloria; i doni a son pare, sa mare, germans i demés familia molts d'anys de vida per pregar per ell, i es conhort i conformansa que més necessiten per suportar un cop tan fort i una perdua tan grossa com es sa mort d'aquest Minestre de Deu, meritíssim i exemplaríssim. Al cel lo vegem! ¡Amèn!